

Reactie Greenpeace op de consultatie Wet CO2-heffing industrie

Amsterdam, 29 mei 2020

Een sterke CO2-heffing is nodig en effectief

Greenpeace is een grote voorstander van een sterke heffing op de uitstoot van broeikasgassen. De markt gaat de benodigde vermindering van deze uitstoot niet zelf regelen. Integendeel, de ongereguleerde vrije markt beloont diegene die in staat is de kosten voor deze investeringen voor zich uit te schuiven of op anderen - of de toekomst - af te wentelen. Daarom moeten deze externaliteiten geïnternaliseerd worden. De meest effectieve en tevens markt-vriendelijke variant hiervoor is een vlakke CO2-heffing.

Tot we de straat op gingen met 40.000 mensen wilde het kabinet eigenlijk geen effectief klimaatbeleid voeren op de industrie. Schoorvoetend werd er in het kader van het Nederlandse Klimaatakkoord toch een CO2 heffing aangekondigd.

Een sterke CO2-heffing is van extra belang in deze tijden van corona nu ten gevolge daarvan de energieprijzen daalt. Hierdoor lopen de investeringen in duurzame energie en industrie terug. Dit vraagt om een actie van het kabinet die de vervuilers voor al hun vervuiling laat betalen en de inkomsten investeert in het verduurzamen van de industrie. Een heffing is economisch gezien een goede prikkel om investeringen te stimuleren. Er is brede wetenschappelijke consensus over de noodzaak en effectiviteit van het beprizen van CO2 als beleidsinstrument.

Kabinet kiest voor zwakke en niet-effectieve variant

Helaas blijkt het voorstel voor een CO2-heffing dat het kabinet heeft voorgelegd vooral een opeenstapeling te zijn van uitzonderingen en afzwakkingen. Dit is onnodig, onrechtvaardig en werkt averechts.

Om te beginnen kiest het kabinet niet voor een generieke heffing maar voor een variant waarin een deel van de uitstoot wordt vrijgesteld en alleen de zogenaamde vermijdbare emissies worden belast. Naast het feit dat dit in strijd is met het *de vervuiler betaalt principe* is het ook een zwakke prikkel tot verandering. En dat is dan ook een kernpunt van dit voorstel, namelijk de cruciale vraag of hiermee wel het CO2-reductiedoel wordt gehaald. In onze analyse werpt het kabinet hindernissen op om ambitieuze reductiedoelen te halen, terwijl het maar blijft zeggen dat het allemaal goed komt. Zie hieronder onze uiteenzetting van dit punt.

Daarnaast is het een onrechtvaardige variant. Dat komt doordat de regering met deze variant geen inkomsten wil genereren, maar uiteraard krijgen deze bedrijven wel subsidie krijgen voor vergroeningsmaatregelen, in de vorm van de SDE++. En dat terwijl ze vrijwel niet bijdragen aan de Opslag Duurzame Energie (ODE). Als resultaat worden de grootste vervuilers juist beloond. Op 20 mei jl. hebben Greenpeace en Milieudefensie op verzoek van de vaste cie. EZK een *position paper* ingediend over de effecten van de coronacrisis op de energietransitie. Daar voegen wij graag aan toe dat dit onderhavige voorstel voor een CO2-heffing een negatief effect op de energietransitie zal

hebben: Doordat de sterkste schouders niet de zwaarste lasten dragen, maar deels juist andersom, blijft het kabinet actief het draagvlak voor een échte maatschappelijke energietransitie ondermijnen.

Extra dispensatierechten zijn een principiële onjuiste steun aan bedrijven

Met het wetsvoorstel CO₂-heffing industrie kiest de minister voor „een voorzichtige start” (NRC). Dit heeft te maken met de onzekere economische tijden van dit moment.

Deze vorm van steun is wat Greenpeace betreft niet de juiste. De minister slaat hier de plank volledig mis. Terecht is er een maatschappelijk-politiek debat gaande over wélke bedrijven steun moeten krijgen en hoeveel. Echter, los van het argument dat steun aan industrieën die afhankelijk zijn van de fossiele grondstoffen misschien die ene grote crisis helpt oplossen maar daardoor die andere grote crisis weer erger maakt, is dit niet de juiste vorm van steun. Als je bedrijven wilt steunen ten gevolge van corona, doe dat dan niet door ze ruimte te geven extra het klimaat te belasten, maar koppel steun direct aan de werknemers en andere directe onkosten. Het opnieuw opofferen van ons leefklimaat en het doorschuiven van de rekening naar de toekomst is niet de juiste richting. Het is onrechtvaardig ten opzichte van de toekomstige generaties die dit weer mogen opruimen.

Daarnaast zijn 20% extra dispensatierechten veel te veel en is een periode van 3 jaar voor die extra gratis rechten veel te lang. De kern van de coronacrisis is in dit geval toch vooral dat de productie omlaag is gegaan. Daarmee gaat ook de CO₂-uitstoot omlaag. Waarom wordt er dan méér ruimte gegeven voor extra uitstoot? Welke bedrijven hebben dat überhaupt nodig? Is het niet een schijnargument om grote bedrijven vooral uit de wind te houden? Zou de coronacrisis juist niet een reden zijn om de CO₂-heffing sneller in te voeren?

“Bedrijven als Yara Sluiskil en Dow merken tot nu toe nauwelijks iets van de coronacrisis. Zo laat Yara weten dat de productie en export tot nu toe gelijk zijn gebleven. Het bedrijf voorziet voorlopig geen problemen. Volgens een woordvoerder merkt Dow wel wat van de coronacrisis, maar niet dusdanig om het kabinet om uitstel van de heffing te vragen.” (NOS; 26 mei)

Al deze uitzonderingen en extra gratis rechten werken waarschijnlijk averechts op investeringen. Bedrijven zitten er weer warmpjes bij en zullen de kat uit de boom kijken voordat ze de broodnodige investeringsbeslissingen gaan nemen.

We begrijpen dat grote bedrijven zekerheid willen in verband met investeringsbeslissingen - dat geldt echter ook voor kleine bedrijven en eigenlijk iedereen in de samenleving. Het is onterecht dat alles uit de kast wordt gehaald om de grote bedrijven deze zekerheid te geven en hen een uitzonderingspositie te geven ten opzichte van andere delen van de samenleving.

Wordt de doelstelling gehaald?

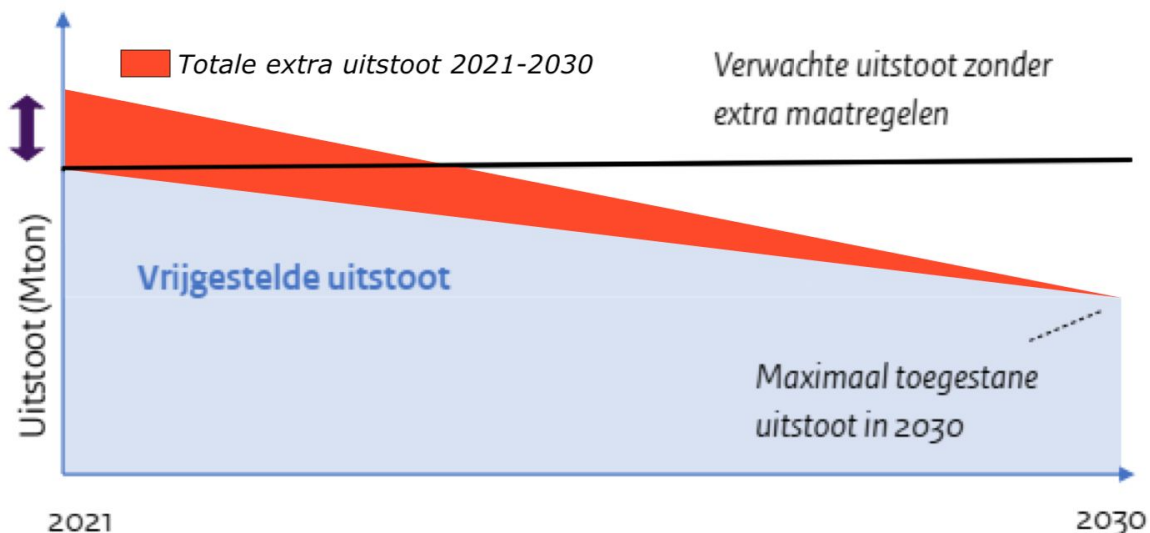
In de memorie wordt gesteld dat het doel in 2030 gehaald wordt. Dit is echter maar zeer de vraag. De variant is niet exact hetzelfde als de varianten die in 2019 door het PBL zijn doorberekend. Er is daarmee geen enkele garantie dat de doelstelling gehaald wordt. Wij wijzen hierbij op twee cruciale aspecten.

Ten eerste, de benchmark methode in combinatie met de uniforme reductiefactor, kan in theorie een mogelijke route zijn om te bepalen over welk deel van de CO₂-uitstoot een heffing betaald moet worden. Echter, in het huidige voorstel voor de CO₂-heffing zal in de praktijk een zeer beperkt deel van de CO₂-uitstoot belast worden. Het is bekend dat wanneer alle bedrijven voldoen aan de benchmark, dat onvoldoende is om de doelstelling in 2030 te halen. Dat maakt een ‘correctie’ op de lijn van groot belang. Helaas is de reductiefactor nog niet onbekend. Nog zorgelijker is de afzwakking rondom de reductiefactor; in het voorstel wordt zeer veel ruimte gecreëerd om bedrijven in de

eerste jaren te ontzien, zelfs als zij slechter presteren dan de benchmark. Dit een grote afzwakking van de CO2-heffing, en ondermijnt de fundamentele prikkel die beprijzing juist zo effectief maakt. Het voorstel maakt het mogelijk dat sommige bedrijven weinig tot geen heffing zullen betalen de komende jaren. Hiermee wordt de CO2-heffing als effectief beleidsinstrument volledig ondergraven. Een onverantwoord risico voor het behalen van de doelstelling.

Ten tweede, zelfs áls de doelstelling wordt gehaald, is het van belang dat elke ton CO2 op zich telt. In de loop van deze 10 jaar wordt er in totaal méér uitgestoten dan zónder die extra dispensatierechten gepland zou zijn geweest. Omdat wij als samenleving nog maar een beperkte hoeveelheid CO2 mogen uitstoten zodat we in lijn blijven met de klimaatdoelen uit het Parijsakkoord, betekent dit dat deze uitstoot door andere sectoren en burgers extra zal moeten worden gecorrigeerd. Dit is simpelweg onrechtvaardig en brengt wederom schade aan het draagvlak dat van groot belang is voor een succesvolle energietransitie.

De totale extra uitstoot is door ons eenvoudig gevisualiseerd in onderstaande figuur: het rode vak geeft de totale hoeveelheid CO2-uitstoot weer die de industrie extra mag uitstoten van het kabinet. Wij vragen het kabinet verantwoording af te leggen over deze extra uitstoot en de totale getallen te berekenen en in het wetsvoorstel op te nemen. Wat is de totale hoeveelheid extra uitstoot in tonnen CO2? Klopt het dat andere sectoren hierdoor méér moeten verminderen? Zo ja, welke sectoren zullen dat zijn en d.m.v. welke maatregelen stelt het kabinet voor dit te bereiken? Zo nee, is het kabinet zich ervan bewust dat latere generaties de prijs zullen betalen voor deze (zoveelste) “zachte landing” van de industrie?

Ten tweede is het natuurlijk van belang te bespreken wélk doel met deze wet wordt gehaald. Tot zover gaat dit namelijk ‘slechts’ over het doel van -49% in 2030 terwijl wij allang weten dat dit niet genoeg is. De EU gaat zeer waarschijnlijk binnenkort naar -55% en de wetenschap toont ons dat het doel zo snel mogelijk moet worden opgehoogd naar -65% CO2-reductie. Dus ook de EU zal over een paar jaar weer extra moeten bijschakelen.

Het is echter ook een realiteit dat de door het kabinet beoogde langzame start en de hierboven zichtbare langzame daling een extra drempel zullen zijn voor deze aangescherpte doelen en daarmee voor het Klimaatakkoord van Parijs.

Het lijkt er bijna op alsof het kabinet nu alvast ervoor wil zorgen dat er méér drempels komen om de hogere 2030-doelen te kunnen behalen.

Het tarief

Het uiteindelijke tarief voor de CO₂-heffing is nog niet bekend. Daarom is het moeilijk te zeggen hoe effectief deze maatregel gaat zijn. In alle gevallen stellen wij echter voor de tariefstelling niet te laten bepalen door de voorgestelde speelveldanalyse. Deze is door zijn opzet mogelijk niet objectief en moet vervangen worden door onafhankelijke en objectieve informatie. Het is namelijk onacceptabel als de CO₂-heffing wordt bepaald door een wetenschappelijk zeer twijfelachtige speelveldanalyse. Dan heeft de heffing direct een valse start. Het is ook zeer frappant dat hiermee bevindingen van het Planbureau voor Leefomgeving gepasseerd worden.

Tot slot merken wij op dat de hoeveelheid van regelingen, afzwakkingen en uitzonderingen het voorstel bijzonder complex maakt. Door deze complexiteit is deze regeling ook extra fraudegevoelig – een makkelijk te vermijden probleem.

Conclusie: Échte CO₂-heffing wordt weer uitgesteld en de grootste bedrijven krijgen weer geld toe

Laat de huidige generatie betalen voor onze uitstoot, niet de toekomstige en laat daarbij de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen, niet andersom. Voer daarom een vlakke CO₂-heffing in die alle uitstoot belast.

Maak deze eenvoudiger zonder veel uitzonderingen en afzwakkingen. Dat is doelmatig en handhaafbaar. Bovendien kan hiermee makkelijker 'doorgeschakeld' worden naar de aanstaande verhoging van de 2030-doelen; iets wat toch onvermijdelijk is om onze bijdrage aan Parijs te leveren.

Het voorliggende voorstel is niet alleen ineffectief waardoor het én de energietransitie én het Parijsakkoord frustreert, het is ook maatschappelijk onrechtvaardig waardoor het een verdere bijdrage levert aan de ongelijkheid in de samenleving met alle te verwachten gevolgen hiervan.